

«МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ» у Миколаївській області

СПІЛЬНА ІНІЦІАТИВА

Офіс громадської організації «Вогник №2»

Форум Місцевого Розвитку смт. Веселинове

Тренінг «Спільне планування» м. Очаків

Діалог в громаді с. Куцуруб

Проведення тендеру ОСН «Добробут», мікропроект «Енергозберігаючі заходи в школі с. Покровка»

**«МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК
ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ»
у Миколаївській області**

«СПІЛЬНА ІНІЦІАТИВА – КРАЩЕ МАЙБУТНЄ»

Звіт з документування досвіду

МИКОЛАЇВ
2010

Це видання підготовлено в межах виконання проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», який фінансується Європейським Союзом та спів фінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, висновки чи рекомендації, які містяться в цих матеріалах, належать виконавцям проекту, авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи ПРООН.

Детальніше про Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» можна дізнатись:

Адреса: вул. Івана Мазепи 3, офіс 109-110, м. Київ, 01010

Тел./факс: (0 44) 280 3618, 289 4358

Веб-сайт: www.cba.org.ua

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» було започатковано у вересні 2007 року. Проект має на меті сприяти сталому соціально-економічному розвитку на місцевому рівні шляхом підтримки та спів-фінансування громадських ініціатив у всіх областях України та Автономній Республіці Крим. В основі Проекту лежить підхід «розвиток, орієнтований на громаду». Він передбачає, що місцеві громади, органи місцевої виконавчої влади та самоврядування спільно визначатимуть пріоритети розвитку своїх територій, спільно плануватимуть та реалізовуватимуть заходи для забезпечення сталого розвитку свого села, селища чи міста. Ініціатива фінансується Європейською Комісією в рамках програми технічної допомоги ЄС та спів-фінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні, за підтримки Уряду України.

Європейський Союз складається з країн – членів, які вирішили поетапно об'єднати разом свої інновації, ресурси і долі. Спільно, протягом 50-річного періоду розширення, вони побудували зону стабільності, демократії і поступального розвитку, підтримуючи культурну різноманітність, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз зацікавлений в обміні цими здобутками та цінностями з країнами і людьми поза його кордонами.

Деякі проекти та програми Європейського союзу в Україні спрямовані на скорочення регіональних диспропорцій і підвищення місцевого потенціалу розвитку. Проект «Сталого місцевого розвитку» це модернізація комунальних послуг та інфраструктури в чотирьох відібраних містах: Прилуки (Чернігівська обл.), Ромни (Сумська обл.), Ізюм (Харківська обл.) та Свердловськ (Луганська обл.). Організація проекту «Сталий регіональний розвиток» спрямована на створення системи та фонду регіонального розвитку на національному рівні та громадського підходу до Проекту місцевого розвитку, який мобілізує місцеві громади на вирішення пріоритетних завдань розвитку і діє по всій території України.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку, організацією яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям в усьому світі будувати краще життя. Ми співпрацюємо з 166 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв'язання глобальних та національних проблем в галузі людського розвитку. Покращуючи свої власні можливості, вони мають змогу використовувати досвід та знання співробітників ПРООН та широкого кола наших партнерів.

ПРООН допомагає Україні на шляху до забезпечення кращих стандартів життя, добробуту та демократії. Ми пропонуємо найкращий міжнародний досвід з метою поліпшення спроможності наших місцевих партнерів подолати виклики людського розвитку і також допомагаємо нашим національним партнерам у втіленні ефективних державних програм. Діяльність Організації має на меті створення умов для людей з меншими можливостями отримувати повну користь від позитивних змін в Україні.

В Україні з 1993 року ми допомагаємо розробити українські рішення задля досягнення українських цілей розвитку. Чотири головні сфери нашої діяльності зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; гарантуванні місцевого розвитку та безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі. В кожній з цих тематичних сфер ми забезпечуємо баланс між впровадженням заходів щодо розробки політико-правових документів, аналітично-дорадчою діяльністю, заходами з поліпшення спроможності наших національних партнерів та окремими пілотними проектами.

Докладніше про діяльність ПРООН тут: www.undp.org.ua

Найбільшою цінністю правової демократичної держави є її народ, а найвищим завданням – захист прав громадян та забезпечення належного рівня життя в країні.

Активізація ролі громадськості в житті держави – це реальна потреба всієї України та кожного її регіону. Від розвиненості організації громад залежить те, наскільки повноцінно відбуватиметься процес формування

засад громадянського суспільства, наскільки успішним і незворотним буде процес демократизації, наскільки динамічно буде проходити процес інтеграції та приєднання нашої країни до європейських та світових стандартів.

В тому, що сьогодні спостерігається якісний прогрес в розвитку сільських громад є значна заслуга Спільної програми Європейського союзу та Організації об'єднаних націй «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», яка на протязі майже двох років діє в Миколаївській області та надає фінансову, навчальну та організаційну допомогу. В рамках участі в проекті громади Миколаївської області отримують можливість мобілізуватися, спільно визначити пріоритетні напрямки розвитку, покращити своє економічне становище.

Головне, що приклад цього проекту доводить можливість ефективною співпраці громадського сектору і місцевих інституцій. І це вже не просто теорія: люди збираються разом і намагаються вести спільний діалог в пошуках вирішення проблемних питань, створюють організації громад, залучають жителів до активності. Досвід демонструє, що така співпраця необхідна не тільки жителям села для вирішення їх окремих проблем, але й для керівництва районів, сіл, та області загалом. Принцип «знизу-догори», що втілюється Проектом «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», є особливо важливим тому, що дозволяє отримувати об'єктивну та достовірну інформацію про стан та проблеми на місцях безпосередньо від жителів сіл. Але знайти дійсно дієвий механізм не легко, і тому, особливого значення набуває створення та постійна робота районних Форумів місцевого розвитку, Обласної координаційної ради, створених в рамках проекту як інструментів регіонального розвитку, головною метою яких є – сприяння соціально-економічному розвитку відповідної території району, села.

Кожен міжнародний та вітчизняний проект ставить за мету залишити позитивний досвід, який можна використовувати для подальшого розвитку області та країни взагалі. Задача полягає в тому щоб узагальнити, вдосконалити цей позитивний досвід для подальшого його використання: адже результати проекту справляють враження - громадськість як спільнота вже сприймається як важливий суб'єкт формування і реалізації стратегії регіонального розвитку, як компетентний і зацікавлений учасник соціально-економічної трансформації. Саме тому вивчення механізмів взаємодії державних органів із громадським сектором є обґрунтованими, і найперше це стосується проблем сутності і основних напрямків взаємодії державних органів із громадськими організаціями.

На прикладі Миколаївського регіону вже можна робити певні висновки про резонанс дії проектів на його території, а аналіз досвіду впровадження проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» та зроблені висновки дозволять розповсюдити набутий досвід по всім районам області.

Голова

Миколаївської обласної державної адміністрації

Круглов М.П.

ЗМІСТ

Передмова	5
Вступ.....	6
Розділ 1. Організовуючи громади для спільних дій.....	10
Розділ 2. Механізм спільного планування	12
Розділ 3. Планування знизу-догори за участю громади	16
Розділ 4. Впровадження мікропроектів	18
Розділ 5. Історії успіху громад миколаївської області.....	25
Вивчені уроки і погляд у майбутнє	31

ПЕРЕДМОВА

Про що цей звіт?

Даний звіт підготовлено з метою ознайомити з напрямками роботи проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», презентувати узагальнені результати його впровадження в восьми пілотних районах, та рекомендувати для подальшого використання на території Миколаївської області.

Спільний Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» Європейського союзу та Програми розвитку ООН було розпочато в Миколаївській області у березні 2008 року. Ініціатива фінансується Європейською Комісією в рамках програми технічної допомоги ЄС та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні.

Мета проекту:

Створити сприятливе середовище для сталого соціально-економічного розвитку на місцевому рівні шляхом сприяння самоорганізації громад, розроблення та впровадження невеликих за обсягом громадських ініціатив на селі.

Розвинути господарську субкультуру в соціально-економічному житті сільського населення партнерів Проекту.

Проект підтримує громади у вирішенні найважливіших потреб їх розвитку,

допомагаючи їм у самоорганізації, розбудові їх потенціалу та впровадженні невеликих за обсягом громадських ініціатив (мікропроектів) у наступних пріоритетних сферах:

- **охорона здоров'я** (підтримка мережі фельдшерсько-акушерських пунктів здійснити ремонт фельдшерсько-акушерських пунктів, модернізація обладнання);
- **навколишнє природне середовище** (утилізація відходів, знешкодження запасів пестицидів; каналізація; пасовища, тощо);
- **енергозбереження** (енергозберігаючі заходи, освітлення, заміна вікон, даху; збільшення використання відновних джерел енергії ...);
- **водопостачання** (водогони, заміна фільтрів);
- **місцевий транспорт** (автобус для школи/дитячого садка).

Результати даного звіту увійдуть до загального звіту на національному рівні з урахуванням позитивного та негативного досвіду формування та мобілізації громад на місцевому рівні, та їх подальшого розвитку.

Над підготовкою даного звіту працювала робоча група з документації досвіду впровадження проекту в Миколаївській області, до якої увійшли представники обласної державної адміністрації, обласної ради, районні фахівці та координатори, експерти в галузі соціології.

ВСТУП

Як працює проект?

З моменту проголошення своєї незалежності Україна зробила значний поступ в економічному розвитку та досить швидко прямує до європейської спільноти. Але, такі проблеми, як нерівномірне економічне зростання гальмують цей процес. Сьогодні незначна кількість населення має сталі прибутки, решта потерпає. Низький рівень життя, нажаль, переважно в сільській або напівсільській місцевості. Стан українського села, аграрного сектору виробництва потребує подальшої посиленої уваги. Сучасне село і селяни у своїй більшості позбавлені можливості працювати у сільськогосподарській сфері через її занепад. На селі лише кожне п'яте домогосподарство має водопровід та обладнане каналізацією, газовою колонкою, централізованим газопостачанням, телефонним зв'язком. Проблема непривабливості сільської місцевості є продуктом прогресуючого розподілу українського суспільства на два прошарки – бідних та заможних. Мешканці села позбавлені конкуренції з міським населенням за рівнем якості життя.

Ці процеси негативно впливають на збереження популяції села. Соціальні негаразди, проблеми охорони здоров'я та довілля наразі дуже поширені та потребують невідкладних дій.

Світовий досвід підказує, що розв'язання цих проблем можливо лише при залученні місцевих громад, при їх власному бажанні. Тільки збираючись в

громади та при підтримці місцевої влади вони спроможні вирішити ці проблеми. З іншого ж боку, значну складність становить загальна пасивність населення та обмежені можливості місцевої влади знаходити необхідні для цього кошти. Приклади самостійного вирішення місцевою громадою своїх проблем залишаються досить поодинокими, така практика поки що не є системною. Як правило, більша частина громад залишається зі своїми проблемами сам-на-сам, без реальної підтримки з боку влади та будь-якої перспективи їх вирішення. Проект СВА пропонує реальний механізм для вирішення громадами своїх основних проблем з допомогою партнерів.

Проблем на селі не тільки побільшало – вони загострилися, як мовиться, до краю і якщо влада і надалі ігноруватиме проблеми села, люди будуть бідувати і в місті, і на селі. Сьогоднішні програми уряду в цій галузі лише декларуються, але фактично не діють. Не є винятком і Миколаївщина. Тому, 26 серпня 2008 року, під час робочої наради у центральному офісі Проекту у Києві за участі керівництва Проекту від Програми розвитку ООН та від обласного підрозділу впровадження Проекту, а також представників Миколаївської ОДА було затверджено список районів Миколаївської області, які отримали право брати участь у Проекті «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». За декілька днів було проведено відбір з 40 селищних рад та подано 80 заявок. Із 13

районів, які подали заявки на участь у Проекті, було відібрано 8:

- Снігурівський,
- Березнегуватський,
- Веселинівський,
- Доманівський,
- Єланецький,
- Вознесенський,
- Кривоозерський,
- Очаківський райони.

До резервного списку були зачислені Казанківський, Братський, Миколаївський, Баштанський, Жовтневий райони.

На початку роботи задля інформування та роз'яснення принципів та методології проекту обласними підрозділом впровадження було проведено презентаційні семінари для керівництва пілотних районів області, керівників структурних підрозділів райдержадміністрацій, районних рад, сільських, селищних, міських голів відповідних районів, представників районних ЗМІ та інших зацікавлених осіб.

В результаті проведення даних семінарів учасники ознайомились з умовами участі в Проекті, дізналися про результати роботи ПРООН в Україні за останні 3-4 роки.

Таким чином було сформовано попередню лояльність активу районів та області до Проекту, наступним кроком якої стало відпрацювання навичок заповнення аплікаційних форм на участь в Проекті з сільськими, селищними, міськими головами відповідних районів.

Наступним етапом реалізації Проекту був збір та аналіз аплікаційних форм на участь в Проекті від сільських, селищних, міських рад зацікавлених у співпраці. Для розуміння проекту серед представників громади проводились семінари. В усіх обраних сільських радах було проведено роботу з самоорганізації активних, не байдужих, до проблем громад представників активного населення

та започатковано роботу з мобілізації їх фінансових ресурсів для співфінансування мікропроектів.

За час реалізації проекту проведено:

- проведено **8** районних семінарів;
- проведено **54** сільських семінари;
- проведено **44** Загальних Зборів населення – учасників Проекту;
- зареєстровано **45** громадських об'єднань;
- здійснено участь у Проекті більш ніж 8-ми тисяч громадян
- проведено **51** тренінг для активістів громад, в яких прийняли участь 1152 особи, з них чоловіків – 449 та жінок –

703 особи. Із загальної кількості учасників тренінгів, що навчалися 1116 осіб – представники ОГ, 136 осіб – представники місцевої влади за темами:

«Організація та управління ГО»
«Планування ГО»
«Проектний менеджмент – підготовка мікропроектної пропозиції»
«Ведення фінансової звітності»
«Впровадження мікропроєкту»
«Розробка мікропроектної пропозиції»
«Спільне планування. Громадський аудит»
«Впровадження сталості на об'єкті.
Передача на баланс власнику».

«Кожен тренінг був корисним і своєчасним протягом цього року. Для нас все це було новим, тобто ми і раніше працювали, збиралися в громаді, але нові підходи до роботи, планування, вивчення громадської думки, підготовки документів МПП – ось те, що ми встигли вивчити за цей час та спробували здійснити в громаді».

Ольга Пантелєєва, СТВ «Аква-торія», Парутинська сільрада, Очаківський район

• створено 8 Форумів місцевого розвитку (ФМР) (всього проведено 44 засідання) – дорадчих органів громад при райдержадміністраціях. Серед актуальних питань, які розглядаються на засіданнях ФМР – забезпечення співфінансування мікропроектів, створення районних ресурсних центрів громад, затвердження Планів розвитку громад.

Додатково в рамках проекту асистентами з розвитку громад Миколаївського обласного підрозділу впровадження регулярно проводились консультації (більш 300 індивідуальних та телефонних консультацій) з представниками ОГ щодо реєстрації організацій, проведення зборів громад, планування діяльності, замовлення проектно-кошторисної документації та підготовки мікропроектної пропозиції.

«В цьому проєкті немає незацікавлених сторін – виграють і отримують користь всі, і тому, розуміючи цей факт, всі працюють спільно, допомагають один одному».

Глюта С.В., куратор проєкту від Кривоозерської райдержадміністрації

Тренінг «Фінансова звітність», м.Миколаїв

Головною метою проєкту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» у Миколаївській області є побудова оптимальної комунікаційної структури між громадою, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з ефективним зворотнім зв'язком. Це дозволяє громадам висловлювати свою думку на районному рівні, вирішувати нагальні спільні проблеми не тільки однієї громади, та значно прискорювати процес погодження проєктної документації громад.

Хронологія роботи Проекту в області

Вересень 2008	Проведення конкурсного відбору районів на участь в Проекті
Вересень – грудень 2008 (етап – «вхід»)	Ознайомлення зацікавлених осіб з умовами участі в Проекті на районному рівні Проведення 8 презентаційних семінарів для керівництва районів Миколаївської області, керівників структурних підрозділів райдержадміністрацій, районних рад, сільських, селищних, міських голів відповідних районів, представників районних ЗМІ та інших зацікавлених осіб.
Жовтень 2008	Збір та аналіз апікаційних форм на участь в Проекті від сільських, селищних, міських рад зацікавлених у співпраці
16-20 жовтня 2008	Відбір 40 сільських рад (із 80 отриманих апікаційних форм)
28 жовтня 2008	Підписання тристоронньої угоди між ПРООН в Україні, Миколаївською обласною державною адміністрацією, Миколаївською обласною радою щодо співпраці в рамках реалізації Проекту.
Листопад-грудень 2008	Проведення 40 презентаційних семінарів для активу відібраних населених пунктів. Перші діалоги громадах
3 січня 2009	Проведення діалогів тренінгів, консультацій в громадах
Лютий-березень 2009	Створення Форумів місцевого розвитку в 8-ми районах
Червень 2009	Проведення засідання Обласної Координаційної ради спільно з керівництвом ЄС/ПРООН Проекту
Жовтень 2009	Затвердження положень ФМР про створення Районних ресурсних центрів громад
Грудень 2009	Проведення засідання Обласної Координаційної ради, підведення підсумків проекту в 2009 р., затвердження додаткових проектів квоти 40+
Станом на 30 червня	100% затвердження 52 мікропроектів громад

Сьогодні громади Миколаївської області вже набули досвід спілкування зі владою у спільному вирішенні проблем, що є дуже ефективним та діючим механізмом місцевого розвитку. Не завжди цей діалог відбувається складно та питання вирішуються одноразово та одно-

голосно, але ж члени кожної громади та представники органів місцевої та районної влади знають, що тільки шляхом спільної роботи та постійного діалогу вони здатні вирішувати проблеми максимально ефективно та з мінімальними витратами.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗОВУЮЧИ ГРОМАДИ ДЛЯ СПІЛЬНИХ ДІЙ

Як мобілізується громада?

Щоб досягнути спільного розуміння мети проекту необхідні постійні діалоги з громадами. Тому під час проведення перших роз'яснень членам громад Миколаївської області був потрібен дійсно певний час (від кількох днів до кількох місяців).

Людям необхідно повірити у свої можливості у спільному вирішенні проблем громади та можливості співпраці з проектом «Місцевий розвиток орієнтований на громаду». У тому випадку, коли члени громади вже доходили згоди, що вони можуть спробувати самі розв'язати свою проблему, не покладаючись лише на допомогу ззовні, виникали чіткі підстави для формалізації партнерства.

Саме це покликано вирішувати місцеві проблеми на засадах самопомоги. Для зміцнення і розвитку партнерства жителі мають бути готові:

- підтримувати та вірити у принципи колективних дій, самопомоги та співпраці всіх членів громади для досягнення результату;
- регулярно зустрічатися для обговорення питань місцевого розвитку, пошуків рішень
- долучатися до інших жителів задля планування розвитку громади;
- об'єднуватися з іншими жителями задля спільних дій

з метою покращення умов життя, моніторингу та оцінювання своєї діяльності;

- відкинути власні приватні інтереси або інші (соціальні/ релігійні/ політичні) переконання, які можуть призвести до конфлікту всередині громади;

- обрати серед жителів справжніх лідерів задля сприяння розв'язанню пріоритетних проблем, визначених громадою;

- регулярно надавати грошові або натуральні внески задля підтримки сталої роботи громади.

Діалог в громаді с.Куцуруб

«В рамках участі в проекті ми стали набагато більше спілкуватися з нашими жителями з того чи іншого приводу (а приводів достатньо кожен день), особливо, коли розумієш, що потрібна допомога, наприклад: відправити документи, зустріти, порахувати кошторис, то збір коштів – щось не йде як треба, то людей зібрати, переробити листи, таблиці, тощо... Ми стали спілкуватися з громадами інших сільських рад, відвідувати та консультиватися - адже в нас з'явилися спільні інтереси».

Яровенко О., голова ГО «Пролісок», Рівненська с.р, Очаківський район

Під час проведення навчання щодо створення та роботи громадської організації консультантами з розвитку громад проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» жителі громад Миколаївської області зрозуміли, що без досягнення консенсусу, щодо створення організації члени громади та реалізації наступних кроків із самоорганізації та реєстрації, вирішення їх місцевих проблем може затягнутися на дуже великий час:

- Направити від кожного домогосподарства щонайменше одного представника, який готовий стати членом Організації громади (ОГ);

- Відпрацювати мінімальні норми самоврядування, включно з визначенням та візуалізацією їх головної мети;

- Створити систему зобов'язань членів організації (розміри членських внесків, створення фонд розвитку громади, інше);

- Обрати 3-9 справжніх активістів, які виконуватимуть обов'язки голови, секретаря, скарбника та членів керівництва. З обраних активістів формується керівний орган організації громади (КО-ОГ).

Сільська громадська організація «Скарбниця добрих справ», мікропроект «Відродження культури села»

За висновками впровадження проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» у Миколаївській області для органів місцевої та районної влади дуже важливо мати розвинуті та мобілізовані громади, як:

- допомогу у ініціюванні вирішення місцевих проблем;

- можливість безпосередньо отримувати достовірну інформацію про реальні проблеми, що турбують жителів села;

- громади, що пройшли фахове навчання та отримали практичні навички виявлення пріоритетних проблем та впровадження мікропроектів, можуть не тільки визначити проблемні та вузькі місця, а й запропонувати дієвий механізм вирішення проблеми, та безпосередньо реалізувати проект на якісному рівні;

Семінар з громадою Доманівської селищної ради

РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ СПІЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ

Як воно діє на практиці?

Відношення людей до покращання умов життя на місцевому рівні змінюється, коли вони приймають участь у плануванні і відчувають власну силу та здатність виконувати проекти та користуватися ними. Саме тому найважливіше значення має спільне планування з залученням всіх учасників. Членам громади важливо усвідомити, що всі плани, які були підготовлені за участі членів громади, враховані на всіх рівнях та підтримуються всіма установами, як

«На початок роботи в проекті не було такого ентузіазму – все приходить з часом. Цікаво, що чим більше ми в проекті працюємо тим більше вивчаємо – тепер речі, з якими ми стикалися на початку і вони були занадто важкими в той час, тепер ясні і прості.»

Чередниченко В., голова ГО «Паростки Надії»

Сільська громадська організація «Відродження» с.Олександрівка, мікропроект «Придбання шкільного автобусу»

то сільською/міською радою чи районними/обласними органами управління (державними установами) та іншими інституціями, що надають свою підтримку. Люди повинні самі ініціювати плани, тому, що місцеві жителі найкраще знають свої проблеми.

«Як би ви тільки бачили, що тут було – коли тільки почали вставляти вікна на другому поверсі в школі – почалося щось неймовірне – різні люди підїзжали та дивилися на все, машини проїзжали, зупинялися, подивитися на роботу. І так цілий день. Далі це інтересніше – почали приходити люди – батьки, які не були в громаді, приїжджали та почали самі здавати гроші. Людей це так завело, що вони хочуть продовжувати щось робити далі»

Блідар Л.В., активист ГО «Комфорт» при Доманівській ЗОШ №2

«За кожним кроком реалізації проектів громади становляться більш обізнаними, сміливими. Точнісінько рік назад все було зовсім по іншому: перші діалоги, недовіри, небажання людей. А сьогодні окрім 5 громад – учасниць в Доманівському районі ми маємо принаймні ще 5, які мобілізуються, реєструються і бажать працювати – дивлячись на успіхи сусідів».

Харченко О.І., куратор проекту від Доманівської РДА

ОБЛАСНА КООРДИНАЦІЙНА РАДА

До складу Миколаївської ОКР входять такі офіційні особи (посади):

Заступник голови Миколаївської ОДА,
голова Координаційної ради
Голова Миколаївської ОР
Начальник Управління економіки Миколаївської ОДА
Спеціаліст з розвитку громад
Начальник відділу розвитку підприємництва та регуляторної політики, Координатор Проекту від ОДА
Голова Доманівської РДА
Голова Доманівської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Березнегуватської РДА
Голова Березнегуватської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Веселинівської РДА
Голова Веселинівської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Вознесеньської РДА
Голова Вознесеньської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Єланецької РДА
Голова Єланецької РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Кривоозерської РДА
Голова Кривоозерської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Снігурівської РДА
Голова Снігурівської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту
Голова Очаківської РДА
Голова Очаківської РР
Начальник відділу економіки, координатор проекту

ЗАВДАННЯ ОБЛАСНОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ:

Координування фінансування Проекту та його впровадженням відповідно від пріоритетів соціально-економічного та екологічного розвитку України

Забезпечення підтримки в процесі залучення та участі національних партнерів

Забезпечення належної поінформованості регіональних та місцевих органів влади

Стратегічні поради щодо впровадження Проекту

Забезпечення допомоги щодо використання здобутків Проекту для національної стратегії та політики розвитку

25 грудня 2009 року було проведено чергове засідання Миколаївської обласної координаційної ради проекту «Місцевий розвиток. Орієнтований на громаду».

Засідання було присвячено підведенню підсумків діяльності громад в рамках участі в проекті «Місцевий розвиток,

орієнтований на громаду», аналізу досягнень та труднощів для послідуячого узагальнення досвіду проекту. В засідання прийняли участь керівництво області, керівники 8-ми районів-партнерів проекту, начальники відповідних управлінь, представники громадських організацій. Учасники виразили загальну

думку про те, що незважаючи на досить важкий початок впровадження мікропроектів, а саме:

- Пасивність громади, із-за чого на певному етапі приходилося міняти або громаду або сільраду (на резервну)

- Низьку обізнаність населення про міжнародні програми (побоювання щодо джерел фінансування), як наслідок – іноді негативне відношення до будь яких донорських програм

- Технічну та психологічну неготовність громад самостійно готувати досить великі пакети документів по МПП, в т.ч. для отримання кожного з траншів

- Відсутності досвіду у цільових громад

- Дуже затягнуту процедуру реєстрації НГО (відсутність єдиної документації (форм заяв, оформлення) між органами юстиції, реєстратору, бар'єри з боку місцевих виконкомів

Засідання обласної координаційної ради

- Відсутності коштів для співфінансування у місцевих бюджетах в повному обсязі

- Недостатнього рівня співпраці громади та сільради, або сільради з районною влади

- Непрозорості при проведенні тендерів, що може привести або до виконан-

ня малого об'єму робіт по мікропроектах, або до низької якості робіт

- Наявних проблем власності об'єктів
- Звичайних підходів до планування (спочатку гроші),

Все ж таки вдалося об'єднати жителів сіл, мобілізувати на конкретні дії щодо розробки планів розвитку громад, залучення членів до громадських об'єднань, та залучити значну більшість населення на місцях до активної роботи по підготовці та впровадженню мікропроектів.

«Роз'яснюйте в ваших організаціях про важливість внесення внесків на регулярній основі для утримання НГО, люди мають розуміти, що ви створюєтеся не тільки заради одного заходу, але для себе і надовго».

Чиботарьова Н.О, спеціаліст райуправління юстиції, Веселинівський район

«Цей проект прийшов дуже своєчасно, адже всі ми бачимо, що найбільш велика проблема – це низка активність людей. Дуже важливо підтримати цей і подібні проекти, тому що людям сьогодні як ніколи потрібне розуміння, що вони мають право і повинні приймати участь в місцевому розвитку».

Підвисоцький А.В., Кривоозерська РДА

ФОРУМ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Форум Місцевого Розвитку (далі – ФМР) є консультативно-дорадчим органом, який створюється розпорядженням голови райдержадміністрації і діє на період діяльності громад в районі.

З метою побудови оптимальної комунікаційної структури між громадою, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з ефективним зворотнім зв'язком у пілотних районах передбачено створення Форумів Місцевого Розвитку. З самого початку проекту координаторами Миколаївського ОПВ та районними кураторами Проекту велась робота в районах щодо затвердження відповідними розпорядженнями голів райдержадміністрацій складів та Положень Про Форуми місцевого розвитку.

Головна мета створення і діяльності ФМР є побудова комунікаційної структури між громадою, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з ефективним зворотнім зв'язком. Саме завдяки форумам члени громади мають можливість висловлювати свою думку на районному рівні, вирішувати нагальні спільні проблеми не тільки однієї громади, а всіх членів Проекту та значно прискорить процес погодження проектної документації громад.

*Форум Місцевого Розвитку,
сmt. Криве Озеро*

З початку роботи Проекту в Миколаївській області були створені Форуми місцевого розвитку в кожному із 8-ми районів та проведено 41 засідання. Варто відзначити, що з кожним подальшим кроком впровадження проекту роль Форумів посилюється та відіграє все більш важливу та вагому складову у плануванні стратегії розвитку району. До участі у Форумах приєднуються керівники відповідних управлінь, таких як контрольно-ревізійне, юридичне, податкової інспекції, ДАБК, тощо.

До того ж, активізувалися та зареєструвалися нові організації громад, які не являються учасниками проекту в районах, але теж приймають активну участь у Форумах та використовують досвід успішних громад щодо мобілізації.

На Форумах розглядаються питання щодо стану виконання Проекту на територіях районів, стану справ по затвердженню організаціями громад власних планів розвитку та їх включення до місцевих планів розвитку територій (сіл та районів), стан справ щодо розробки та погодження на форумах мікропроектних заявок організацій громад на виділення співфінансування з боку районного та сільського бюджетів. Одним із важливих питань є можливість створення та діяльності Районного ресурсного центру громад, його концепцією роботи та задачами, а саме наданням інформаційних послуг, пошуком міжнародних програм допомоги, проведенням навчання для громадських організацій з питань фандрейзінга, розробкою спільних програм з соціально-економічного розвитку територій.

РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЗНИЗУ-ДОГОРИ ЗА УЧАСТЮ ГРОМАДИ

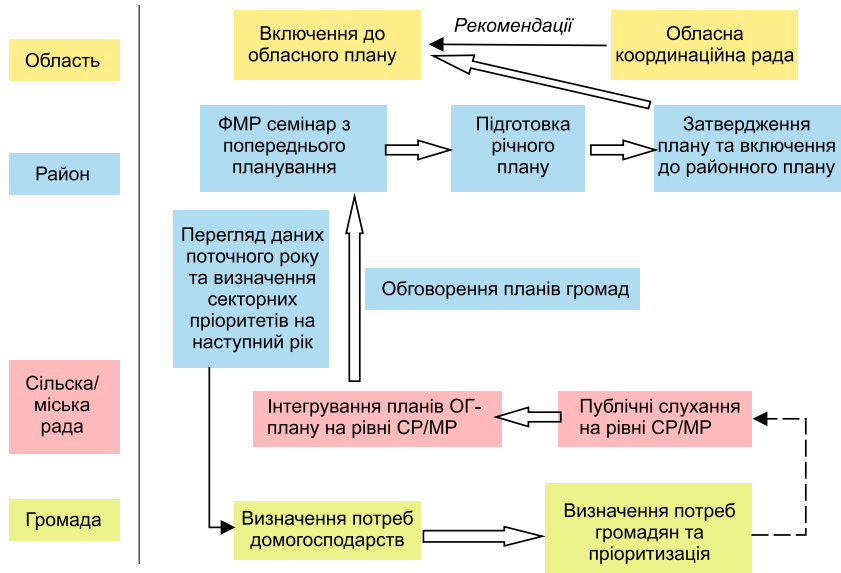
Як це використовувати?

Слід зазначити, що процес спільного планування є досить новим для офіційної системи в Україні, в якій звичним є отримання вказівок згори-вниз. Члени громади заохочуються до визначення власних потреб та розробки плану щодо найбільш пріоритетних із них. Ці плани також включають й ті, щодо яких люди виявили готовність зробити власні внески та пізніше самостійно впровадити.

Громади Миколаївської області зробили неймовірно великий і важливий крок в своєму розвитку. Особливу думку виразили районні координатори проекту-начальники управлінь економіки район-

них державних адміністрацій, які весь час спостерігали за діяльністю громад, надавали всебічну консультативну, технічну, моральну допомогу сільським громадським організаціям.

Сорок три сільські громади Миколаївської області, які сьогодні працюють в рамках спільного проекту ЄС та ПРООН намагаються вирішити саме це важливе питання: **чи здатні вони змінити щось в житті на краще?** Дійсно, ніщо не справляє такий ефект, ніщо так не стимулює, як власні досягнення, які покращують наше життя, дають можливість громадам стати сильнішими, біль обізнаними, дружнішими. Проте рік назад жителі сіл навіть мріяти не могли

серйозно про вирішення де яких питань, сумнівалися і не вірили майже нікому.

Для громад Миколаївської області та органів місцевого самоврядування освоєння практики спільного планування не було новим, але механізми, запропоновані в рамках проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду», доказали ефективність спільної роботи у вирішенні наступних завдань:

- Розгляд планів розвитку, розроблених громадою та СР/МР та узгодження цих планів з регіональними та секторальними планами та стратегіями;

- Визначення фінансових та технічних ресурсів, доступних на рівнях громад, СР та області для підтримки ініціатив розвитку громади;

- Підготовка планів мобілізації технічних та фінансових ресурсів для підтримки ініціатив розвитку громади від національних та міжнародних організацій;

- Координація ініціатив з розвитку громади та забезпечення управління і підтримки мікропроектів на етапі по завершенню їх впровадження між громадами, ОДА, СР/МР та іншими залученими учасниками (як то: місцевими НУО, банками, національними та міжнародними донорськими організаціями, інше);

- Розв'язання вузьких місць у впровадженні ініціатив розвитку громади, включено з одержанням відповідних дозволів та погоджень від відповідних технічних відділів та інших структур на обласному рівні для проведення проектних і будівельних робіт та подальшу технічну та фінансову підтримку і обслуговування устаткування;

- Обговорення важливих питань та тем, пов'язаних із сталим соціально-економічним розвитком області та за необхідності узгодження планів і дій щодо їх вирішення;

- Надання інформації щодо нових законів та політики, що стосуються громад, соціально-економічного розвитку та ін.

«Коли ми слухали презентацію про проект і його цілі, дивилися кіно, то стало ясно, що ми вже багато років робимо теж саме, але якось стихійно. Дуже важлива річ План розвитку громади, і кожен член, житель села може ознайомитися з вибором громади і внести свої пропозиції» Дуже корисний цей тренінг «Планування» – практичні завдання можна одразу ж применяти в громаді і робить за результатами перші висновки про наміри та потреби людей.

Мироженко Н,В, член ГО «Скарбничка»

Зазвичай, спільне планування є характерним та звичайним для жителів сільських громад, як було вивчено при проведенні діалогів та семінарів в селах, тобто люди в багатьох випадках звикли до того, що вирішувати проблеми потрібно самостійно, своїми руками або збирати кошти та залучати фахівців. Питання вставало в тому, що новим у підході спільного планування була легалізація громади та формалізація відносин, що виявилось незвичайним для громад із-зі невідповідності та відсутності спеціальних знань та навичок в цій сфері.

Тренінг «Спільне планування», м. Очаків

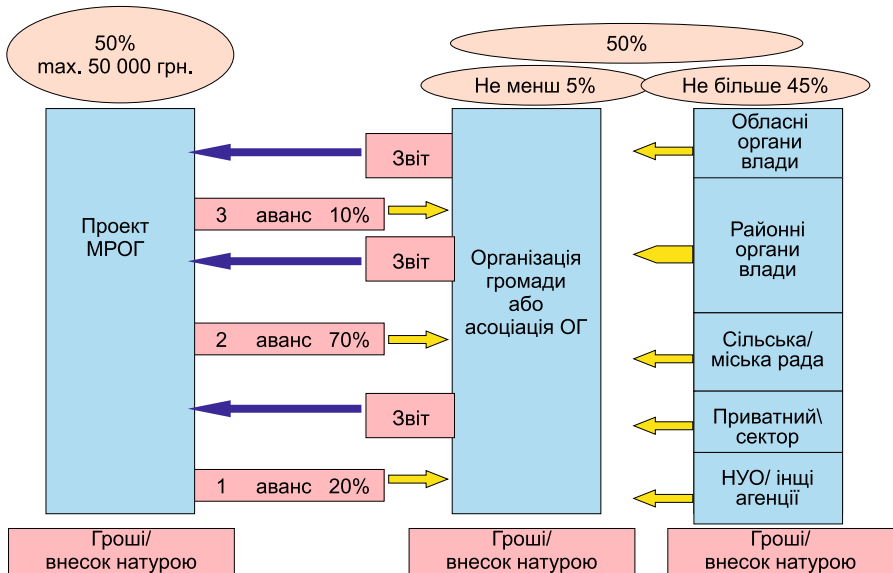
РОЗДІЛ 4. ВПРОВАДЖЕННЯ МІКРОПРОЕКТІВ

Як фінансуються мікропроекти?

Проект надає невеликі гранти для впровадження мікропроектів громад на основі принципу самопомоги та в рамках співпраці приватно-державного сектору, де кожен партнер має внести свою частку для розвитку. Громада бере на себе зобов'язання, за сприяння місцевої влади, підтримувати сталість процесу, щоб надалі отримувати позитивний результат. Впровадження мікропроектів вимагає від ОГ мобілізації ресурсів з усіх доступних джерел,

створення плану виконання, закупівлю товарів та послуг для виконання робіт, ведення належного бухгалтерського обліку та координації моніторингу робіт. До всіх цих дій необхідно залучати якомога більше членів організації.

Кошти переводяться безпосередньо на рахунок організації громади (далі ОГ) трьома траншами, як це передбачено в Грантовій Угоді. Кожний транш надається на виконання конкретних завдань ОГ. Перший транш надається відразу ж (як аванс) після виконання ОГ передбачених попередніх дій за рахунок власних

Перша дія у впровадженні мікропроектів - це виділення ресурсів

ресурсів. Другий і наступний транш надаються після підтвердження належного використання відповідного попереднього траншу. Завершення робіт за попередньо надані кошти (транші) з точки зору якості та обсягу виконаної роботи, а також використаних коштів, контролюється та перевіряється відкритими слуханнями та Наглядним комітетом з якості (НКЯ), створений для забезпечення нагляду за впровадженням проекту громади в Миколаївській області та якісного результату й ефективного використання ресурсів.

Проведення тендеру ОСН «Скарбничка», мікропроект «Енергозберігаючі заходи в дитсадку с. Миколаївка»

Громадою готується календарний план робіт та бюджет для коректного використання наявних місцевих ресурсів (грошових, ресурсів в натуральній формі, трудових). Виконавчим комітетом функціональної групи (ФГ) проводиться прозорий облік всіх операцій (грошових або наданих натурою) в рамках під-проекту.

Якщо **проект є достатньо простим** і не містить особливих технічних аспектів, впровадження такого проекту може здійснити сама ОГ. За необхідності ОГ може найняти кількох місцевих спеціалістів та закупити необхідні матеріали/ послуги. Команда обласного підрозділу впровадження проекту допомагає ОГ та

передає місцевій громаді повноваження по управлінню ресурсами та відповідними процедурами. Члени громади також навчаються процедурам проведення тендерів.

Отже, в мікропроектах невеликої вартості, та з достатньо простими роботами громадам надається можливість діяти самостійно.

Для виконання **більш крупних та технічно більш складних проектів**, наприклад, ремонту систем водопостачання, громада залучає підрядні організації.

Наскільки організації громад будуть спроможними розвиватися надалі, наскільки значним буде їх вплив на соціально-економічний розвиток територій — сказати важко — для цього потрібно здійснювати постійний моніторинг, аналізувати, оцінювати діяльність.

Моніторинг впровадження мікропроєкту проводиться як зсередини громади, так і шляхом зовнішнього контролю:

- Внутрішній моніторинг ОГ проводиться на засадах активного залучення всіх членів організації. Для проведення моніторингу впровадження мікропроєкту бажано, щоб ОГ виділила чотирьох членів: для моніторингу фінансових, технічних, організаційних аспектів та ефектів впливу. Призначені особи виконують моніторинг поступу проєкту та періодично складають відповідні звіти для членів ОГ.

- Зовнішній моніторинг проводиться, як було згадано вище, Наглядним комітетом з якості. Задля забезпечення ефективного моніторингу та контролю ОПВ та ОГ ведуть реєстраційний журнал.

- Спеціальний моніторинг проводиться командою КУП та представниками СР/МР/РДА/ОДА

Миколаївська область перша з 12 регіонів Південно-Східної половини України надала 40 мікропроектів, які були схвалені Комітетом з оцінки проектів ПРООН та включені до фінансування з боку ЄС/ПРООН. Керівництво проекту прийняло рішення про визначення до-

даткової квоти мікропроектів у кількості 7 (на додаток запланованої квоти у 40) для Миколаївської області.

До кінця березня 2010 року по Миколаївській області було затверджено 47 мікропроектів.

СТАНОМ НА 30 ЧЕРВНЯ 2010 РОКУ У ПРОЕКТИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ 43 НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ:

Кривоозерський район (5):

Кривоозерська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Берізківська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в школі»

Красеньківська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в школі»

Бурилівська с/р – «Заміна вікон та дверей на енергозберігаючі в ЗОШ №1»

Тридубська с/р – «Поточний ремонт артсвердловини та водогону на території села»

Доманівський район (8):

Доманівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Доманівська с.р. – «Заміна вікон в будинку початкової школи»

Маринівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Сухобалківська с/р – «Поточний ремонт вуличного освітлення»

(40+) - «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Олександрівська с/р – «Придбання шкільного автобусу»

Мостівська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Прибузька с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Веселинівський район (5):

Веселинівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Лубянська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Покровська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Миколаївська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Кубряцька с/р – «Ремонт водогону на території села»

Очаківський район (8):

Куцурубська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Куцурубська с.р. – Заміна вікон в школі (40++)

Дмитрівська с.р. – Заміна вікон в школі (40++)

Острівська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Парутинська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Козірська – с/р «Ремонт водогону на території села»

Рівненська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Чорноморська с/р (40+) – «Ремонт водогону на території села»

Вознесенський район (6):

Вознесенська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Прибужанівська с/р – «Ремонт водогону та каналізації»

(40+) – «Реконструкція даху п'ятиповерхового будинку»

Новогригорівська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Воронівська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Олександрівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Сланецький район (4):

Великосербулівська с/р – «Поточний ремонт будівлі соціально-культурного центру громади»

Ясногородська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Сланецька с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Нововасилівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Березнегіватський район (8):

Новосевастопольська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Висуньська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Березнегіватська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ДНЗ»

Калузька с/р – «Поточний ремонт будівлі соціально-культурного центру громади»

Калузька с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Мурахівська с/р – «Придбання шкільного автобусу»

Новосевастопольська с/р (40+) – «Реконструкція Новосевастопольського дитячого садка»

Березнегіватська с/р (40+) – «Поточний ремонт ДНЗ «Сонечко»

Снігурівський район (8):

Червонодолинська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Павлівська с/р – «Ремонт водогону на території села»

Нововасилівська с/р – «Поточний ремонт будівлі соціально-культурного центру громади»

Нововасилівська с.р. – Ремонт водопроводу в с.Новокандаково (40++)

Баратівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

Киселівська с/р – «Заміна вікон на енергозберігаючі в ЗОШ»

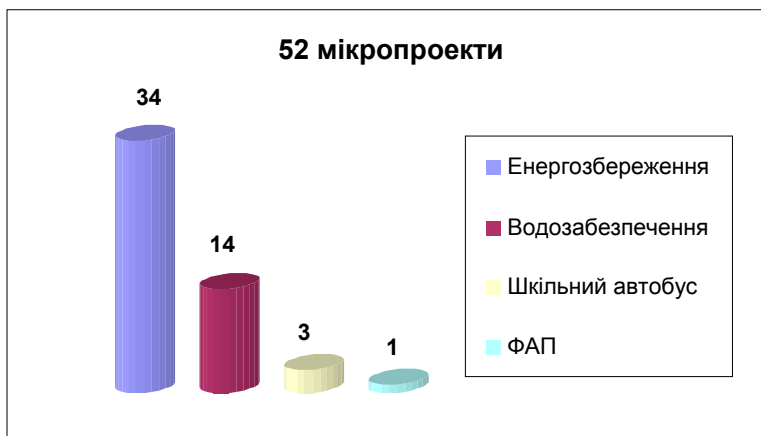
Першотравнева с/р. – «Придбання шкільного автобусу»

Новопетрівська с/р (40+) – «Ремонт водогону на території села»

**СТАН ВИКОНАННЯ ПРОЕКТІВ
ПО РАЙОНАМ НА 30 ЧЕРВНЯ 2010 РОКУ**

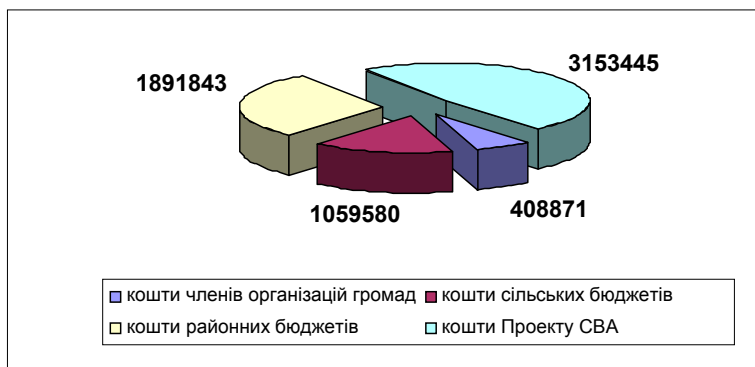
Назва району	Схвалено МПП в ЦО	Отримано 1-й транш	Отримано 2-й транш	Отримано 3-й транш	Завершено МП
Снігурівський	8	7	6	6	6
Вознесенський	6	6	3	1	2
Кривоозерський	5	5	4	3	4
Очаківський	8	6	6	1	2
Березнегіватський	8	6	4	4	3
Сланецький	4	4	0	0	0
Веселинівський	5	5	4	1	2
Доманівський	8	7	5	4	4
Всього	52	46	32	20	23

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ МІКРОПРОЕКТІВ МИКОЛАЇВСЬКИХ ГРОМАД:

34 – енергозберігаючі заходи в школах, дитсадках та будівлях;
14 – ремонт та прокладання систем водопостачання;
3 – шкільний автобус; 1 – охорона здоров'я (ФАП)

СПІВФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ ГРОМАД, ГРН

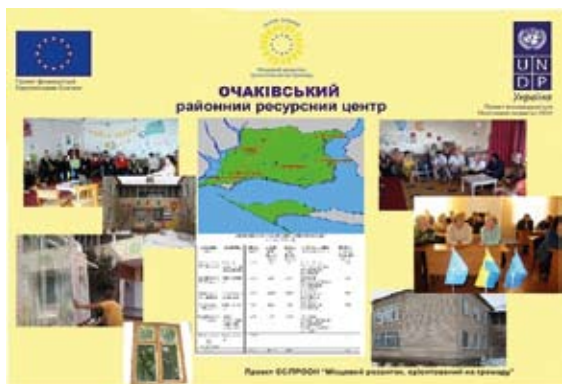
Ефективність громадської організації прямим чином залежить від її сталості та спроможності вирішувати проблемні питання громади та фінансової незалежності. Отримавши знання та навички з управління громадською організацією, громади розуміють важливість макси-

мального залучення членів громади до діяльності, налагодження системи сплати членських внесків на утримання організації.

Очікується, що новостворені громадські об'єднання, отримавши кваліфіковану підготовку та фінансування в

Ресурсний Центр Громад Вознесенського району

Ресурсний Центр Громад Очаківського району

рамках спільного проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», будуть спроможні в майбутньому брати активну участь в інших міжнародних, національних та місцевих конкурсах та програмах. Відкритим питанням для громад є пошук джерел фінансування, інформації про анонсовані програми та навички підготовки успішних грантових пропозицій.

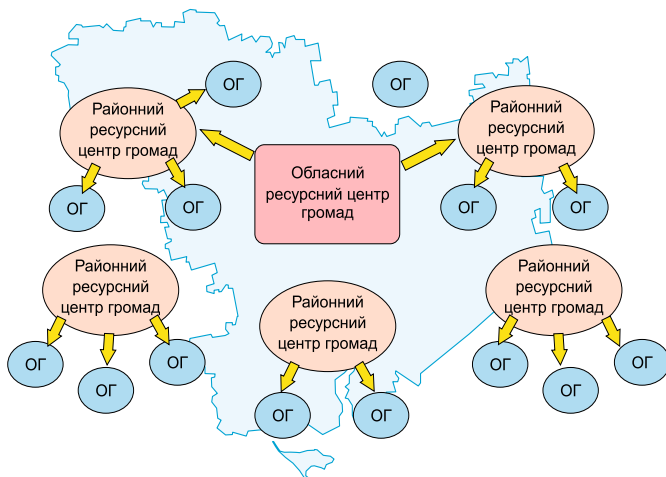
Саме тому важливим і актуальним питанням на чергових засіданнях районних **ФОРУМІВ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ**, які регулярно відбуваються в восьми

районах-партнерах Проекту, є створення та налагодження ефективної роботи **РАЙОННИХ РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ГРОМАД** – як бази для співробітництва всіх зацікавлених сторін в питаннях розвитку громад. Учасники ФМР, серед котрих були заступники голів райдержадміністрації, районної ради, начальники та провідні спеціалісти управлінь та відділів РДА, керівники та активісти громадських організацій, асистенти Миколаївського Ресурсного центру громад, висловили загальну думку про те, що сталість організацій громад залежить від багатьох факторів, і в тому числі від рівня підготовки керівників та членів громадських організацій, їх обізнаності про можливості залучення матеріальних та фінансових ресурсів для здійснення проектів, спрямованих в першу чергу на соціально економічний розвиток територій.

З досвіду громад, які в рамках участі в Проекті з нуля почали свою діяльність, були зроблені певні висновки та рекомендації що до напрямків роботи ресурсних центрів. Серед них:

- Узагальнення методики створення громад
- Формування бази даних донорських організацій та фондів, які працюють в Україні
- Надання допомоги в розробці проектів громад
- Моніторинг діяльності громад, в тому числі проблемних питань
- Консультаційна та методична допомога

МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ГРОМАД

В рамках проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в Миколаївській області створено Обласний ресурсний центр громад, який розміщено в будинку обласної державної адміністрації.

ОРЦГ координує всі етапи діяльності проекту в регіоні, співпрацює з районними державними адміністраціями, сільськими/селищними радами, організаціями громад щодо підготовки пропозиції до програм соціально-економічного розвитку району та проектів районного бюджету з питань місцевого розвитку та представляє їх на обласному і, за необхідності, національному рівнях.

Інформація щодо діяльності та розвитку організацій громад, стану виконання проекту в районах висвітлюється в засобах масової інформації, обласному радіо. Основні події проекту також висвітлюються в інформаційних бюлетенях ОРЦГ. Координатори центру та організації громад презентують результати проекту на конференціях місцевого та національного рівня.

РОЗДІЛ 5. ІСТОРІЯ УСПІХУ ГРОМАД МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Громадська організація «Злагода»

Громада села Куцуруб Очаківського району вперше почула про проект ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в осені 2008 року. Для проведення першого діалогу зібралися в приміщенні дитячого садку. Майже одностайно голосували за створення громадської організації – «Злагода».

Водночас все зрозуміти важко: що представляє собою організація, як вона працює, як залучати членів. Але люди добре зрозуміли, що зараз можна вирішити

Діалог з громадою

щось важливе і за значно менші кошти. Проблем в дитсадку існує багато – 30 років не проводили ніяких капітальних ремонтів, батьки власними силами влаштовували поточні проблеми: по ремонту газової топки, фарбуванню стін, розбиванню квітників, організації суботників, влаштуванню дитячого майданчику.

Але вікна, старі, прогнилі, які не зберігають тепла і мають просто жахливий вигляд. Не випадково саме цю проблему вирішили обрати для вирішення в рамках участі в проекті. Координатори проводили роботу з батьками та членами громади. Не залишилась байдужою до проблеми односільчан і сільська рада, пообіцявши фінансово підтримати ініціативу ГО «Злагода». Членами громади спільно з координаторами було розроблено детальний план. До плану розвитку вирішено включити заміну підлоги та каналізації в дитячому садку, облаштування

Мікропроект громади ДНЗ «Зірочка»

території дитсадку, придбання меблів та оргтехніки в сільський клуб, придбання обладнання в ФАП.

Коли люди розуміють, що комусь вони не байдужі, що хтось хоче допомогти, надати кошти, навчити вирішити свої особисті проблемні питання – все розглядається з іншого боку. І постають питання перспективи діяльності організації, формується спільне бачення, виникає інтерес до членства.

Одним з ярих заходів в житті ГО «Злагода» був візит керівників проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» до с. Куцуруб і безпосередньо в громаду.

Вперше жителі дійшли до розуміння. Що все що відбувається, є лиш першим кроком, початком в житті організації, жителів. І дуже важливо, щоб цей крок був вдалим, щоб довести насамперед собі і всім іншим мешканцям те, на що здатні люди, коли об'єднуються. Для того щоб прискорити процес реалізації проекту, було обрано функціональна група, призначені відповідальні особи за контроль на кожному етапі. До допомоги були залучені і батьки і персонал садочку.

Коли сьогодні, будинок дитячого садку «Зірочка» дивиться на жителів села через нові, білі, пластикові вікна, коли батьки в ранці приводять дітей до садочку, дивляться на вікна і радіють від власного досягнення – можна роботи певні висновки про роботу, яку завдяки Проекту зробили громада спільно з місцевою владою. В кімнатах набагато тепліше і комфортніше, більше світла. А на першому поверсі розміщено куточок ГО «Злагода», з постійно новою інформацією про плани громади.

А ГО «Злагода» вже відпрацьовує нові заходи, охоплює нові сфери. І діяти вирішили згідно методології проекту: з проведення громадського аудиту та проведення спільного оцінювання громади. Адже на власному прикладі переконалися, що якщо об'єднавшись, ставити мету, дотримуватися чіткого плану, контролювати процес та вчасно звітувати – можна розраховувати на успішні результати.

Асоціація об'єднань багатопверхових будинків «Вогник 2»

Голова АОСББ «Вогник-2» Ольга Антошик

Село Мартинівське, Вознесенського району, Миколаївської області, не стало винятком із правил, враховуючі те, що це колишнє військове містечко.

Після розформування військової частини у містечку залишилися сім'ї пенсіонерів, самотні жінки та вдови. Молодь роз'їхалась у пошуках праці та кращих умов життя. Пенсіонери склали більшість населення містечка. На їхні плечі випала доля самотужки змінювати ситуацію на краще. Активними

в даному випадку виявилась маленька кількість мешканців, які за короткий період організували газифікацію села, побудували сільську церкву, відновили водозабезпечення, побудувавши біля кожного будинку (а у містечку багатоповерхових будинків-31) свердловини. Щоб не зруйнувались будинки – створили Асоціацію ОСББ. І що саме сумне, активні мешканці стикаються з нерозумінням своїх односельців, які сидючи на «скамейках» біля своїх будинків не те щоб допо-

Мікропроект громади с. Мартинівське

могти, а ще й заважали працювати. Саме тому соціально активні мешканці потребують особливої уваги з боку громадських організацій. Дуже важливо, щоб вони не зневірилися в тому, що варто прикладати зусиль до позитивних змін у суспільстві, щоб їм вистачило впевненості в собі та ентузіазму, щоб продовжувати активно діяти на благо суспільства. Одна людина не в змозі змінити життя на краще, але якщо всі соціально активні мешканці містечка об'єднуються для вирішення своїх спільних ідей, думок, планів – то це буде крок до процвітання громади.

Хоча описана проблема торкається багатьох важливих питань взагалі по країні, пов'язаних не тільки і не стільки з самими соціально активними мешканцями, їх єднанням, але в рамках цього проекту планується надати допомогу у об'єднанні саме цим людям

Участь в проєкті ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» допомогла жителям с. Мартинівка збільшити організаційну роботу по об'єднанню громадськості; зрозуміти, що всі проблемні питання по одинці вирішуватись не можуть.

За період існування Асоціації ОСББ «Вогник № 2», а це два роки – з січня 2008 року, в основному напрямку своєї роботи – утримання будинків та при будинкової території в належному стані, було проведено багато заходів за рахунок статутних внесків членів організації. Містечко стала змінюватися на очах.

За цей термін відремонтовано 30 під'їздів багатоповерхових будинків, виготовлено та встановлено 10 металевих вхідних під'їзних дверей, замінено центральну водопровідну та каналізаційну мережу у двох двоповерхових, одному п'ятиповерховому будинках. Отримано дозвіл на розміщення нового сміття звалища та його облаштування. Організовано вивіз твердих побутових відходів автотранспортом на нове сміття звалище.

Частково відремонтовано покрівлі будинків.

Організовано та проведено три загальних суботника по містечку по прибиранню прибудинкової території, насадженню 60 молодих дерев, розбито біля будинків квітники, дитячі майданчики.

Регулярно проводяться збори, засідання та зустрічі з уповноваженими представниками об'єднань для вирішення житлових проблем широких мас містечка.

Систематично висвітлюються в районних засобах масової інформації проблеми громади та шляхи їх вирішення.

Вода – це життя. Тому в першу чергу необхідно, щоб люди отримали можливість повноцінно користуватися водопровідними та каналізаційними мережами без загрози для життя і здоров'я мешканців будинків. Саме тому, на засіданні правління Асоціації ОСББ «Вогник №2» села Мартинівське, перше місце в вирішенні проблем громади було віддано ремонту внутрішніх водопровідних та каналізаційних мереж п'ятиповерхових будинків № 27 та № 28 і саме так називається наш проект, що успішно реалізується завдяки Проекту ЕС та ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду».

Проблем в громаді дуже багато, але люди мають надію, що з допомогою участі в Проекті ЕС та ПРООН зможуть покращити умови свого життя. Не зважаючи на фінансову кризу керівництво Району допомагає у виділенні коштів для реалізації проектів.

Громадська організація «Затишок»

В селі Маринівка, Доманівського району все мало – помалу виходило із ладу все і завжди громада трималася і багато чого встигала робити своїми власними зусиллями. Вікна помили, стіни, підлогу пофарбували, територію прибрали – все ж стало комфортніше.

Про те, що можна отримати гроші від бюджету – забули навіть думати – коли це було в останнє. І хто зараз взагалі дає гроші на ремонти? Ще й криза, а жити треба, і дітей вчити треба. Зрозуміло, що грошей вистачає лише на дуже економічні заходи. Актив громади пооббивав багато кабінетів місцевого керівництва, звертався до підприємців, запрошував до школи, переконував в необхідності ремонту. І група підтримки серед активних вчителів та батьків знайшлася досить швидко.

Літні «канікули» видалися дуже непростими для членів громади Маринівської сільської ради – створення громадської організації, навчання, спільне планування, робота з органами влади, депутатами, підрядниками, замовлення ПҚД, прове-

Мікропроект громади ЗОШ с.Маринівка

дення тендеру, підготовка МПП – навіть неможливо передати словами всю гамму відчуттів, хвилювань серед людей.

Але й результати вже наявні для всіх жителів села Маринівка Доманівського району –112 вікон та 8 дверей замінені на нові, енергозберігаючі. Цей учбовий рік буде для 275 учнів та 36 вчителів більш теплим, світлим і комфортнішим. Покращився й естетичний вигляд школи.

Громадська організація «Комфорт»

У селищі Доманівка на Миколаївщині функціонує вже більше 30 років Доманівська ЗОШ I-III ступенів №2. Із часу свого заснування і впродовж багатьох років вона славиться творчим працездатним колективом, який постійно підтримує хорошу славу про неї не тільки в районі, а й в області. Новими корпусами школа тішила колектив, громадскість і владу довго. Але нічого вічного на цьому світі немає.

Громадська організація «Комфорт»

Впровадження мікропроєкту громади

До участі в проєкті ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» люди віднесли з великою надією. Громадську організацію назвали «Комфорт». Сама ідея того, що буде спільна організація, спільний фонд і самі люди вирішуватимуть пріоритети розвитку захопила громаду. І розпочати вирішили саме з вікон – вікна великі і просторі, але настільки старі рами, підвіконця, що практично не зберігають тепло і естетичного вигляду не додають.

Шлях громади не завжди був легким і рівним: члени громади збиралися коли разом, коли активом і працювали. Все нове – є дуже нелегким. Потрібен час, ресурси. Саме тому важливим кроком було визначення плану дій, розподіл обов'язків та звітування. Наскільки важливо поставити мету і донести її до кожного члена громади. В травні 2009 вирішили створити організацію, підготували мікропроєктну пропозицію і як тільки отримали радісну новину про схвалення проєкту, почали готувати тендер. Підрядник пого-

дився розпочати ремонтні роботи власними коштами, члени громади встановили календарний план графік (на початку серпня прибула перша партія вікон), підключилися до роботи: розвантажували вікна, знімали старі рами, прискорювали процес як тільки могли – адже була чітка мета – 1 вересня діти мають прийти в нову школу. Ніхто із громади не залишився байдужим. Учителя вийшли з відпустки.

Школа враз ожила. Закипіла робота. Учні, батьки, вчителі, працювали разом. Такого трудового піднесення давно вже не було! Скептицизму, який спостерігали на початку, як і не бувало. Протягом дня до шкільного двору заходили люди, зупинялися машини – дивилися – що відбувається. До активу ГО «Комфорт» йшли батьки, здавали гроші в фонд організації

Мікропроект громади ЗОШ смт. Доманівка

До першого вересня школа усміхалася до всіх жителів Доманівки тільки – но вмонтованими вікнами та гостинно відкритими новенькими дверима. Гордитися було чим: школа змінила своє обличчя.

Вражені були не тільки члени громади, але й керівництво району. За результати роботи за попередній навчальний рік школа стала переможцем у номінації «Школа і Громада». Члени громади натхненні успіхом, навчені спілкуванню із місцевими і міжнародними донорами і не збираються зупинятися. Адже

проблем ще багато: заміна вікон в корпусі початкової школи, ремонт каналізаційної системи, також давнішня мрія – ремонт плавального басейну. Не зважаючи на фінансову кризу, районне керівництво теж підтверджує своє зобов'язання у виділенні коштів на фінансування нового проекту та інших подібних проектів.

Під час проведення Громадського аудиту багато членів громади висловили свою думку, враження від проекту, який було здійснено. Це були виступи людей, які відчують гордість за себе, впевнені в своїх силах та вміють спільно працювати

Громада, яка отримала старт за методичної та фінансової підтримки міжнародного проекту та місцевого бюджету, сьогодні говорить впевнено «Разом таки дієвіше!»

ВИВЧЕНІ УРОКИ І ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Як ми будуємо своє майбутнє?

З початку впровадження проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» у Миколаївській області спостерігалися труднощі, пов'язані з необізнаністю жителів сіл, а звідси з їх значною недовірою до програм міжнародної допомоги. Необхідність приєднатися або стати членом будь якої організації громади викликала досить негативний відгук серед населення, бо за багато років люди втомилися від формалізованого підходу до громадської роботи: «для галочки», тому що таку позицію люди в країні займали декілька десятків років.

За цей час було створено та посилено вплив на людей таких стереотипів та постулатів як «моя хата з краю», «ініціатива наказуємо» могло мати негативні наслідки; психологічною неспроможністю виконувати якусь, навіть громадську роботу, безоплатно.

Звичайно потрібен час для того, щоб механізм, який запропонований та апробований в пілотних районах Проектом «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» був розповсюджений та активно працював на території всієї області. Це залежить від багатьох факторів як з боку органів місцевого самоврядування, а саме:

- бюрократичні процедури;
- зміна керівництва;
- недостатність коштів сільських та районних бюджетів;
- конфлікт між державними та виборними органами влади;

Так і з боку громадськості, проблеми якої більше полягають у:

- пасивності громади;

- низької обізнаності населення про міжнародні програми (побоювання щодо джерел фінансування);

- технічної та психологічної неготовності громад;
- відсутності досвіду
- звичайні підходи до планування (спочатку гроші).

Незважаючи на усі вищезгадані факти, все ж таки громади Миколаївської області продемонстрували надзвичайну результативну роботу, мобілізацію та готовність сприйняти та використовувати методологію проекту у вирішенні щоденних соціально-економічних проблем.

Громади Миколаївської області на сьогоднішній день зробили дуже великий крок в своєму розвитку, подолавши недовіру до будь-яких об'єднань. Можна вважати, що основоположний етап мобілізації відбувся, і це значне досягнення вже розповсюджується по всій області. Підтвердженням та яскравим прикладом цього є те, що у районах створюються організації громад, незалежно від участі району/села у Проекті ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду».

Як наслідок цього паралельно з роботою Проекту відбувається самостійний процес ініціювання та формування аналогічних організації громад:

- посилюється обмін досвідом між громадами - партнерами Проекту та новоствореними громадськими організаціями з питань реєстрація, підготовки та впровадження мікропроектів громад;
- збільшилось подання аплікаційних заявок від районних та сільських рад на участь у Проекті;
- налагодились стосунки між представниками громадських об'єднань та органами районного та місцевого самоврядування.

Звіт з документування досвіду

МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК ОРІЄНТОВАНИЙ НА ГРОМАДУ» у Миколаївській області

«СПІЛЬНА ІНІЦІАТИВА – КРАЩЕ МАЙБУТНЄ»

Цей звіт підготовлено в рамках реалізації в Миколаївській області проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громади», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні.

Звіт розроблено робочою групою експертів у складі:

<i>Мартінова Наталя Василівна</i> –	начальник головного управління економіки обласної державної адміністрації
<i>Чичкалюк Тетяна Олександрівна</i> –	начальник управління з питань зовнішніх зносин, зовнішньо - економічної діяльності, євроінтеграції, туризму і курортів
<i>Мураховська Людмила Петрівна</i> –	начальник відділу розвитку підприємництва та регуляторної політики головного управління економіки обласної державної адміністрації
<i>Харченко Олена Іванівна</i> –	начальник управління економіки Доманівської районної адміністрації
<i>Калина Олександр Олександрович</i> –	начальник управління економіки Вознесенської районної адміністрації
<i>Вялкова Дарія Іванівна</i> –	начальник управління економіки Очаківської районної адміністрації
<i>Твардовська Тетяна Миколаївна</i> –	начальник управління економіки Снігурівської районної адміністрації
<i>Коваленко Тетяна Іванівна</i> –	начальник управління економіки Березнігуватської районної адміністрації
<i>Парсяк Володимир Нікіфорович</i> –	декан інженерно-економічного факультету НУК ім. Макарова, доктор економічних наук, професор.
<i>Степаненко Вікторія Володимирівна</i> –	кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Інституту історії та права МДУ ім.Сухомлінського
<i>Білявська Ганна Олексіївна</i> –	координатор з розвитку громад в Миколаївській області
<i>Ващиленко Наталя Миколаївна</i> –	координатор з розвитку громад в Миколаївській області

Підп. до друку 15.06.2010.

Формат 70x100/32. Папір офсетний 115 г/кв.м.

Гарнітура «Arial». Друк цифровий Ум. друк. арк. 1,86

Тираж 50 пр. Зам. № 1287

Видавець і виготовлювач ПП Шамрай П.М.

54001, Україна, м. Миколаїв, вул. В. Морська, 63, офіс 213.

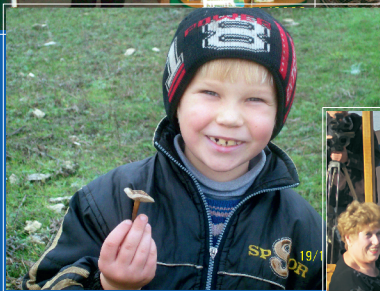
Тел.: +38 (0512) 37-59-83. E-mail:pnsh@yandex.ru.

www.shamray.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи МК № 4 від 16.09.02

Дизайн та комп'ютерне верстання І.Г. Курілович

КРАЩЕ МАЙБУТНЄ

Проект фінансується
Європейським
Союзом

Проект співфінансується
та впроваджується
Програмою розвитку ПРООН

**Миколаївський обласний ресурсний центр громад
Спільного Проекту ЄС/ПРООН
«Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»**

м. Миколаїв, вул. Адміральська 22, к. 715
тел. 050 386 91 68
тел. 050 416 28 72
www.cba.org.ua